

Vrouwelijke Indische In'tvelds (IX).

Het gezin van Anna Francina In'tveld en Pieter Gerardus Neeb

Adriaan P. Intveld

Inleiding

In dit artikel wordt ingegaan op het gezin van Anna Francina In'tveld en Pieter Gerardus Neeb. Het geslacht Neeb was oorspronkelijk afkomstig uit Hessen. Omstreeks 1760 trok Johan Balthasar Neb (1733-1813) vanuit dit gebied naar Leiden.¹ Hij was de stamvader van de Leidse familie Neeb, waarvan verschillende leden arts waren. Ook Pieter Gerardus was arts. Hij kon desondanks niet verhinderen dat hij in 1865 binnen een maand zowel zijn vrouw als twee van hun drie kinderen aan de cholera zou verliezen. Christiaan Johan, hun enigste zoon die volwassen zou worden, werd eveneens arts, maar verwierf later enige faam als fotograaf van de expeditie naar Lombok in 1894.²

Familiewapen Neeb³

Fragmentgenealogie

ANNA FRANCIA IN'TVELD, geb. Benkoelen 28 okt. 1836 (dr. van Jacobus Frederik In'tveld en Maria Barthelemy),⁴ overl. Semarang 10 aug. 1865,⁵ tr. Padang 7 april 1859 PIETER GERARDUS NEEB, geb. Leiden 31 maart 1830, ged. ald. 11 april 1830,⁶ kwekeling 's-Rijkskweekschool voor militaire geneeskundigen te Utrecht 1 sept. 1847, officier van gezondheid 3e klas voor de geneeskundige dienst in Oost-Indië 3 aug. 1851, a/b van het fregat "Maasstroom" vanuit Brouwershaven naar Batavia vertrokken 13 dec. 1851, aldaar aangekomen 8 april 1852, geplaatst bij het groot militair hospitaal te Soerabaja 5 mei 1852, geplaatst te Solok (Sumatra's Westkust) 26 juli 1854, officier van gezondheid 2e klas 11 sept. 1854, geplaatst bij het groot militair hospitaal te Soerabaja 16 aug. 1861, geplaatst bij het reconvalescenten-gesticht te Malang 24 juli 1863, geplaatst bij het garnizoen te Weltevreden 23 jan. 1864, geplaatst bij het groot militair hospitaal te Willem I 23 jan. 1865, geplaatst bij het garnizoen te Semarang 18 juni 1865, officier van gezondheid 1e klas 14 okt. 1865, wegens ziekte een tweejarig verlof naar Nederland 27 nov. 1865, verlof ingegaan 2 dec. 1865, a/b "Loevestein" naar Nederland vertrokken 14 dec. 1865, a/b "Gezina Maria" naar Nederlands-Indië vertrokken, aankomst aldaar 13 jan. 1869, geplaatst bij het garnizoen te Soerabaja 13 maart 1869, geplaatst bij de geneeskundige dienst te Banka 26 april 1870, dirigerend officier van gezondheid 2e klas 17 april 1873, geplaatst bij de 3e Militaire Afdeling Java 24 mei 1873, geplaatst bij de geneeskundige dienst in Atjeh 5 maart 1875, geplaatst bij de 3e Militaire Afdeling Java 30 dec. 1875, dirigerend officier van gezondheid 2e klas van Celebes en Onderhoorigheden 1 april 1876, dirigerend officier van gezondheid 1e klas 12 maart 1877, geplaatst bij de 3e Militaire Afdeling Java 11 april 1877, op verzoek wegens volbrachte diensttijd eervol en met behoud van recht op pensioen uit militaire dienst ontslagen 5 april 1879,⁷ plaatselijk geneesheer te Kediri 10 april 1883,⁸ lid plaatselijke schoolcommissie aldaar 5 juni 1883,⁹ plaatselijk geneesheer te Bangil 25 aug. 1892, voorzitter van de commissie voor het beheer der begraafplaatsen voor lijken van Europeanen en met dezen gelijkgesteld te Bangil 1894, overl. 's-Gravenhage 26 aug. 1902,¹⁰ zn. van Johan Frederik Neeb¹¹ en Johanna Christiana Mulder, hij hertr. Kampen 9 juli 1868 Maria Louise le Comte.

Anna Francina In'tveld (1836-1865)

Pieter Gerardus Neeb als officier van gezondheid 3e klas (1851),
geschilderd door zijn oudere broer, J.P. Neeb.

Onderstaande biografische schets verscheen in het *Geneeskundig tijdschrift voor Nederlandsch-Indië*, 1935, nr. 14

Op 7 April 1852 zette de heer Neeb voor het eerst den voet op Indischen bodem. Dr. P.G. Neeb, uit Leiden geboortig, veroverde zich in Indië een goeden naam, zooals o.a. blijkt uit een getuigenis van den Resident van Bantam, die in 1861 Dr. Neeb roemde om zijn ijver, zijn zachtzinnigheid jegens den Inlander en de belangloosheid zijner handelingen. In 1867 was Dr. Neeb met verlof naar Nederland, waar hij, van zijn verblijfplaats Zierikzee uit, een heel lang rapport vol klachten over den dienst in Indië als geneesheer, uitbracht aan den Minister van Kolonien. Neeb was om gezondheidsredenen en tevens diep verbitterd met verlof naar Nederland gegaan. Het levenslot had hem ook zwaar op de proef gesteld; van Willem I naar Semarang overgeplaatst in 1865, had hij zijn vrouw en drie kinderen naar die stad vooruit gezonden, en moest zelf nog eenigen tijd bij het garnizoen te Willem I blijven. Na eenigen tijd had hij berichten gekregen over ziekte van vrouw en kinderen, maar daar zijn tegenwoordigheid in zijn garnizoen niet kon worden gemist, werd hem het gaan naar zijn gezin niet toegestaan; toen hij na drie weken heel ernstige berichten kreeg en snel naar Semarang ging, vond hij daar zijn vrouw overleden, het eene kind stervende, en de beide andere zwaar ziek. Van deze beiden moest hij het eene ook nog weldra missen, zoodat hij binnen drie weken tijds vrouw en twee kinderen verloor. Deze gruwelijke slag, gepaard aan reeds langer bestaande gevoelens van miskenning zijner diensten in zijn werk, hadden den dokter geheel uit zijn evenwicht gebracht, en hadden geleid zoowel tot het verlof naar Nederland als tot het geschrift aan den Minister.

Hoewel al hetgeen in dat rapport is te vinden omtrent examen- en bevorderings-misère zeker meer algemeene beteekenis had, dan wat alleen den persoon van Dr. Neeb betrof, zullen wij ons hier bepalen tot het weergeven van enkele staaltjes door den dokter aangehaald om een indruk te geven van zijn werken in Sumatra's binnenland.

Dr. Neeb was in de jaren 1855 t/m 1860 geplaatst te Solok in de Padangsche Bovenlanden, een zeer bergachtige streek. „Op zekeren dag in 1859 ontving ik des middags om 5 ure de tijding van den opziener van Alahan Pandjang (Paulus) dat een zijner kinderen eensklaps ernstig ziek was geworden, dat het buiten kennis

lag en hij mij dringend verzocht zoo spoedig mogelijk te komen.

Ik vertrok onmiddellijk vergezeld van een man, zijnde de oppasser, welke mij de tijding had gebragt. Wij werden echter spoedig door de duisternis overvallen doch kwamen zonder ongelukken te Boekit Seleh aan, zijnde een passantenhuis ongeveer halfweg Alahan Pandjang. De weg nu verder tot Alahan Pandjang is des nachts zeer gevaarlijk, ten eerste door den smallen en hobbeligen rijweg met steile helling aan de kant van het meer genaamd Donau die Bawa en ten tweede door het aantal tijgers.

Dit had ook ten gevolge, dat toen onze paarden een oogenblik op den weg hadden geweigerd om verder te gaan, de oppasser onder het roepen Harimau, Harimau (tijger) met zijn paard aan den hol ging en mij deftig in den steek liet. Ik kreeg echter mijn paard deze plaats voorbij en vervolgde nu geheel alleen den weg naar Alahan Pandjang, alwaar ik des nachts ten 1 ure aankwam, zoo verkleumd door den regen en koude, dat het wachtvolk mij letterlijk van het paard moest afligten (Alahan Pandjang ligt ongeveer 4000 voeten hoog en 26 Sumatra palen¹² van Solok met een zeer bergachtig terrein). Ik vond het kind van den opziener in eene hersenkoorts, doch kon na een verblijf van vier dagen hetzelfde als herstellende verlaten.

De oppasser kwam den volgenden dag terug vrij wel gekneusd daar hij met zijn paard in een klein ravijn was gestort. Hij had echter de zaak goed begrepen, want den volgenden morgen lag een karbouw voor een gedeelte opgegeten, niet ver van de plaats waar onze paarden geweigerd hadden.

De bevolking die zich schaamde over den oppasser, omdat hij mij in den steek had gelaten, deelde hem in onze afwezigheid een duchtig pak slaag toe".

Een andere beschrijving van Dr. Neeb luidt als volgt:

„Toen in de maand October 1859 in de XX kotta's vele der bevolking lijdende waren aan dysenterie, koortsen en pokken en de resident der Padangsche Bovenlanden, de heer Wiltens, juist op Solok was, gaf zijn Edl. mij zijn verlangen te kennen om hem op zijn inspectiereis in de XX kotta's te vergezellen. Ik deed zulks, wij kamen den 25 October te Singkarah aan en zouden den volgenden dag Paningahan bezoeken, alwaar nog vele zieken waren.

Dien zelfden nacht echter ontving ik ten half een ure eenen brief van den assistent-resident van Solok met het bericht dat er in den namiddag te Soepayang eene brug was ingestort, tengevolge van het slepen van eene zware balk over dezelve, waarbij de brug met een tachtigtal Maleyers in het ravijn was gestort, dat enkele menschen arm en beenen hadden gebroken en zeer vele zwaar gewond waren, mij verzoekende zoo spoedig mogelijk ter hulp te komen. Daar de resident zich reeds ter ruste had begeven, zoo nam ik afscheid van Zijn HoogEdGestr. door een briefje achter te laten benevens het mij gezonden bericht en begaf mij dien nacht ten 1 ure te paard derwaarts, voorzag mij te Solok van het noodige verband, enz., nam eenen hospitaal soldaat tot hulp mede en kwam in den morgen ten 8 ure te Soepayang aan, zijnde van Singkarah een afstand van 25 Java palen.¹³

Ik bezocht onmiddellijk de zieken en vond een groot aantal zwaar gewond, met been, arm en schedelbreuken, groote spierwonden en vooral inwendige bloeditstortingen in buik en borstholte.

Door de medehulp van den ijverigen hospitaal soldaat Passier mogt het mij gelukken dien zelfden dag nog alle geblesseerden verbonden te krijgen. Ik bleef een paar dagen hier en liet dezen hospitaal soldaat achter, met de noodige bevelen om verdere hulp te verleenen, daar mijne tegenwoordigheid te Solok en in de XX kotta's vereischt werd. Herhaaldelijk reisde ik nu naar Soepayang om mij van den toestand der zieken te overtuigen en vertrok dan weder om elders mijne gevraagde hulp te verleenen (dit was een zeer drukke tijd).

De hospitaal soldaat kweet zich bijzonder goed van zijn pligt en om kort te gaan hadden wij de satisfactie dat alle geblesseerden herstelden.

De afloop van dit geval bragt eene goede impressie te weeg bij deze bevolking die niet erg gouvernements gezind is. ...

Daar genoemde hospitaal soldaat mij bij eene cholera epidemie in trouw had ter zijde gestaan, benevens bij dit laatste ongeval, zoo verzocht ik den assistent-resident hem voor een geldelijke belooning te willen voordragen. Dit geschiedde en werd hij in het genot gesteld van eene gratificatie van één honderd gulden. Daar gelukte het mij, hem, door middel van den militairen kommandant ter plaatse tot korporaal bevorderd te krijgen".

Dat Dr. Neeb er zelf ook niet altijd heelemaal goed afkwam, bleek bij twee andere tochten; bij de eene viel hij met zijn paard en ontwrichtte een arm, bij een andere kwam hij bij een onverwachte sprong van het paard zóó op de zadelknop terecht, dat hij dagen lang wegens bloed-urineeren moest liggen.

Heel veel succes had Dr. Neeb met die beschrijvingen niet; zijn verslag ging naar Indië voor advies, waar de toenmalige chef van den dienst, Dr. Waszklewicz, verklaarde dat deze dienstverrichtingen geen aanspraak gaven op bijzondere waardeering, daar iedere officier van gezondheid in Indië op soortgelijke verrichtingen

kon wijzen. Voor Dr. Neeb op zich zelf niet aangenaam, maar, indien het oordeel van den chef letterlijk waar was, althans een hoog testimonium omtrent de dienstopvattingen zijner ondergeschikten.

Dr. Neeb heeft zijn aanvankelijken tegenzin in den dienst in Indië weer overwonnen; in 1879 was hij nog in dienst als dirigeerend officier van gezondheid 1ste klasse.

Uit dit huwelijk:

1. CHRISTIAAN JOHAN NEEB, geb. Solok (res. Padangsch Bovenlanden) 19 mei 1860, officier van gezondheid 2e klasse bij het personeel van de geneeskundige dienst van het leger in Nederlands-Indië 4 jan. 1893,¹⁴ a/b s.s. "Salak" vanuit Rotterdam naar Batavia vertrokken 2 sept. 1893, aldaar aangekomen 9 okt. 1893, geplaatst bij de gewestelijke en plaatselijke geneeskundige dienst in de 3e militaire afdeling op Java, het hospitaal te Soerabaja 9 okt. 1893, nam als legerarts en fotograaf deel aan de expeditie naar Lombok 1894, gerechtigd tot het dragen van het Lombokkruis 1895,¹⁵ geplaatst bij de gewestelijke en plaatselijke geneeskundige dienst van Lombok 27 juli 1896, publiceerde samen met W.E. Asbeek Brusse¹⁶ het boek *Naar Lombok* 1897,¹⁷ geplaatst bij de gewestelijke en plaatselijke geneeskundige dienst van Palembang, garnizoen te Djambi 12 mei 1898, met ingang van 2 sept. 1901 op verzoek eervol uit militaire dienst ontslagen 23 aug. 1901, vergund om de uniform verbonden aan de laatstelijk door hem bij het leger bekleden rang te blijven gebruiken 30 okt. 1901, publiceerde het artikel *Het een en ander over Hindoe Oudheden in het Djambische* 1902,¹⁸ bij Gouvernemenstbesluit vergunning verleend tot de aanleg en de exploitatie van een tramweg ter hoofdplaats Palembang met stoom of electriciteit als beweegkracht 3 mei 1907,¹⁹ lid van de gemeenteraad te Palembang 1909,²⁰ particulier geneeskundige te Palembang 1910-1922,²¹ tevens plaatselijk geneesheer aldaar 1913-1922,²² bij Gouvernemenstbesluit vergunning verleend tot de winning van klei voor een periode van dertig jaar in de Palembangische Benedenlanden 13 juni 1914,²³ als geneesheer verbonden aan de Vereeniging tot oprichting en instandhouding van leprozenkoloniën in de residentie Oostkust van Sumatra 1922,²⁴ overl. Palembang 22 dec. 1924, tr. Groningen 29 aug. 1893²⁵ JOHANNA FREDERIKA DE WITT, geb. Groningen 15 mei 1870, overl. Amsterdam 23 sept. 1918, dr. van Willem Hendrik de Witt²⁶ en Foskea Hinderika van Kregten.

**** Bevallen van eenen ZOON**

A. F. NEEB,

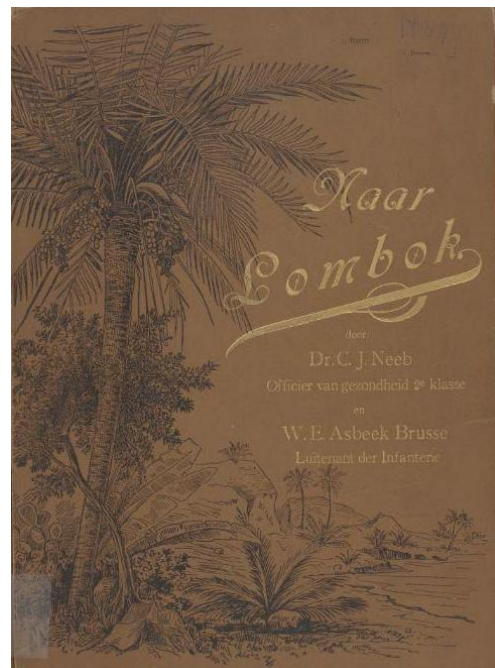
geb. **INTVELD.**

Solok, den 19 Mei 1860.

Geboortebericht Christiaan Johan Neeb in:
Padangsch Nieuws- en Advertentieblad van 26 mei 1860

Lombokkruis, miniatuur versie. Opschrift voorzijde: LOMBOK / MATARAM / TJAKRA-NEGARA / 1894. Opschrift achterzijde: HULDE AAN / LEGER / EN / VLOOT.

Voorzijde boek *Naar Lombok* (1897)

C.J. Neeb, †

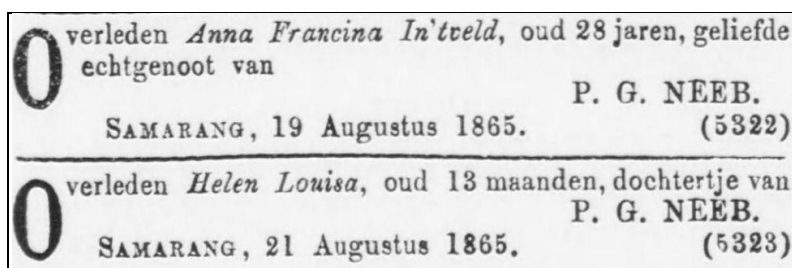
Het bericht van het overlijden, te Palembang, van Dr. C. J. Neeb, roept oude herinneringen wakker.

Dr. Neeb kwam als officier van gezondheid naar Indie en maakte als zoodanig de Lombok-expeditie mee. Nog jong en vol idealen inspireerde die expeditie – de bevrijding van een volk uit Oostersch despotisme – hem en vele anderen. Met een zijner vrienden (wiens naam ons ontschoten is)²⁷ zette hij zich tot het schrijven van een boek, meer een verhaal der expeditie dan een weten-

schappelijk werk, dat destijds veel gelezen werd doch nu ook al vergeten is.

Dr. Neeb is niet lang in militairen dienst gebleven. Zijn aard verzette zich tegen het militaire gareel. Toen de Petroleum-maatschappij Moeara Enim haar werk te Pladjoe bij Palembang zou beginnen, vond zij hem bereid als geneesheer in haar dienst over te gaan.²⁸ Sedert is hij te Palembang gebleven, waar hij de civiele praktijk uitoefende en zich deed kennen als een kundig en vooral human geneesheer.

2. FREDERIK GERARDUS NEEB, geb. Soerabaja 31 aug. 1862, overl. ald. 8 sept. 1865.²⁹
3. HELENA LOUISA NEEB, geb. Batavia 20 juli 1864, overl. Semarang 21 aug. 1865.³⁰

Overlijdensberichten Anna Francina In'tveld en Helena Louisa Neeb in: *Bataviaasch Handelsblad* van 11 sept. 1865.

- ¹ Zie ook M. Neeb, *De familie Neeb* (Leiden 1992).
- ² Deze foto's zijn tegenwoordig te raadplegen via www.geheugenvannederland.nl
- ³ Wapen van de Indische tak (IV) van de familie Neeb, zoals vermeld in M. Neeb, *De familie Neeb*, pagina 10. Wapenbeschrijving: in zilver een rood hart, doorboord door een blauwe, rood gevederde pijl, de punt naar links en getopt met een groen klaverblad. In opdracht van de auteur opnieuw getekend door H.K. Nagtegaal.
- ⁴ Zie ook *De Indische Navorscher* 17 (2004), 97-121, ald. 108.
- ⁵ Begraven op de Algemene Begraafplaats. Haar grafscript luidt: Hier rust / het stoffelijk overschot van / mijne geliefde echtgenoot / Anna Francina Intveld / geboren 28 October 1836 en overleden 10 Augustus 1865 / benevens ons dochttertje / Helena Louisa / geboren 20 July 1864 en / overleden 21 Augustus 1865 / P.G. Neeb / off. van Geznd. 1e kl. (bron: P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden betreffende Europeanen op Java IV* (Batavia 1939), 348).
- ⁶ Lutherse kerk.
- ⁷ Zie ook Nationaal Archief:
 - Stamboeken Officieren Landmacht en koloniale troepen (toegangsnr. 2.13.04), inv.nr. 395, fol. 93; ibidem inv.nr. 652, fol. 73; ibidem inv.nr. 667, fol. 30.
 - Archief Inspecteur-Generaal van de Geneeskundige Dienst der Land- en Zeemacht (toegangsnr. 2.13.62.06), inv.nr. 234, fol. 114; ibidem inv.nr. 235, fol. 16.
- ⁸ *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië 1884, tweede gedeelte: kalender en personalia*, pag. 323.
- ⁹ Ibidem pag. 278.
- ¹⁰ Begraven op de begraafplaats Oud Eik en Duinen.
- ¹¹ Chirurgijn te Leiden.
- ¹² Sumatra paal = 1850 meter.
- ¹³ Java paal = 1500 meter.
- ¹⁴ Zie ook Nationaal Archief:
 - Stamboeken Officieren Landmacht en koloniale troepen (toegangsnr. 2.13.04), inv.nr. 410, fol. 120; ibidem inv.nr. 678, fol. 136; ibidem inv.nr. 658, fol. 50.
- ¹⁵ Bij Koninklijk Besluit van 13 april 1895, nr. 42 ingesteld en uitgereikt aan allen die tussen 26 juni en 24 december 1894 deel hebben uitgemaakt van de naar Lombok gezonden expeditionaire troepen of zeemacht, of die bij die expeditie in enig

-
- burgerlijk ambt of bediening plaatselijk zijn werkzaam geweest. Zie hiertoe ook J.R. van der Neut, *De Lombok-expeditie van 1894. Van MWO tot herinneringspenning* (Zwaag 2010), ald. 63-79.
- ¹⁶ Willem Evert Asbeek Brusse (1872-1953).
- ¹⁷ Uitgeverij F. Fuhri & Co., Soerabaja.
- ¹⁸ Dit artikel verscheen in *Tijdschrift voor Indische taal-, land- en volkenkunde* XLV (1902) 120-127.
- ¹⁹ *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië 1909, eerste gedeelte: grondgebied en bevolking, inrichting van het bestuur van Nederlandsch-Indië en bijlagen*, pag. 430. Blijkens Gouvernementsbesluit van 4 juli 1910, nr. 14 had Dr. C.J. Neeb op 15 april 1910 de vergunning aanvaard (bron: *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië 1912, eerste gedeelte: grondgebied en bevolking, inrichting van het bestuur van Nederlandsch-Indië en bijlagen*, pag. 528). De lijn werd echter nooit aangelegd, onduidelijk is waarom.
- ²⁰ *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië 1909, tweede gedeelte: kalender en personalia*, pag. 741.
- ²¹ *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië, tweede gedeelte: kalender en personalia* over de genoemde jaren.
- ²² Ibidem.
- ²³ *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië 1915, eerste gedeelte: grondgebied en bevolking, inrichting van het bestuur van Nederlandsch-Indië en bijlagen*, pag. 454.
- ²⁴ *Regeringsalmanak voor Nederlandsch-Indië 1922, tweede gedeelte: kalender en personalia*, pag. 470.
- ²⁵ Burgelijke Stand Groningen, huwelijksregister 1893, aktenummer 294. Een van de getuigen was Jasper Boon, makelaar te Rotterdam. Hij was gehuwd met Edith Josepha In'tveld, een nicht zijn moeder.
- ²⁶ Koopman te Groningen.
- ²⁷ Kennelijk werd hier bedoeld op W.E. Asbeek Brusse.
- ²⁸ Van dit gegeven zijn geen verdere bewijzen gevonden.
- ²⁹ Van zijn overlijden werd aangifte gedaan te Semarang (2e bijregister). Begraven op de begraafplaats Peneleh. Zijn grafschrift luidt: Frederik Gerard Neeb / geb. 31 Augi 1862 / overl. 8 Sept 1865 (bron: J.A. van Huizen, *De begraafplaats "Peneleh" te Soerabaja*, deel II (1998) 103).
- ³⁰ Begraven op de Algemene Begraafplaats. Haar grafschrift luidt: Hier rust / het stoffelijk overschot van / mijne geliefde echtgenoot / Anna Francina Intveld / geboren 28 October 1836 en overleden 10 Augustus 1865 / benevens ons dochttertje / Helena Louisa / geboren 20 July 1864 en / overleden 21 Augustus 1865 / P.G. Neeb / off. van Geznd. 1e kl. (bron: P.C. Bloys van Treslong Prins, *Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden betreffende Europeanen op Java IV* (Batavia 1939), 348).